

צומחים מחדש אישי פלוס עברית עי"ס

ממיפוי מוקדי הקושי
להוראה בקבוצה הקטנה

תומר בוזמן

מפמ"ר עברית על-יסודי

מרץ 2024, אדר ב תשפ"ד

צומחים מחדש

עברית עי"ס

נושאי המפגש:

- § ברכות
- § צומחים מחדש - אישי פלוס
- § מיפוי מוקדי הקושי
- § מפדגוגיה של הוראה לפדגוגיה של למידה
- § שאלות ותשובות

צומחים מחדש עברית עי"ס

מטרת העל

חיזוק יכולות מוסדות החינוך בהתמודדות עם הפערים שנוצרו עקב המלחמה, והנחת בסיס לצמיחה ולשגשוג, תוך מימוש היכולות של כלל התלמידות והתלמידים.
התוכנית תתמקד בארבעה היבטים מרכזיים: במסגרת התפקודית, בחינוך ובלמידה, בחיזוק הקשרים ובחיזוק היכולות הארגוניות של המוסד וצוותו.

מאפייני הפגיעה

קיימת שונות גדולה באופי הפגיעה ובעוצמתה בין מוסדות החינוך ובתוכם, אולם ניתן לשרטט קווים משותפים להחרפה של פערים קיימים והיווצרותם של פערים חדשים:

מי נפגע?

- **מוסדות חינוך שהתפנו במחוזות דרום, צפון והתיישבותי** חוו את הפגיעה המשמעותית ביותר
- **שכבות גיל "המעברים"** בסיכון גבוה יותר לצבירת פערים בהיבטים שונים (גן-יסודי, יסודי- חט"ב, חט"ב- על יסודי)
- **שכבות גיל שטרם ביססו מיומנויות יסוד**
- **בתי"ס בעשירוני טיפוח גבוהים (6-10)** הפגיעה עשויה להיות קשה יותר, מאחר ומלכתחילה נקודת הפתיחה של אוכלוסייה זו נמוכה יותר
- **תלמידים עם צרכים מיוחדים ובמצבי סיכון** חשופים יותר לפגיעה בשל התערערות מעגלי התמיכה והטיפול
- **צוותי הוראה ובני משפחה** במעגלי פגיעות ו/או שיצאו לתקופת מילואים ממושכת

איך הפגיעה באה לידי ביטוי?

- **פגיעה משולבת:** היבטים לימודיים, רגשיים, חברתיים ותפקודיים
- **פערי לימוד** ביחס לתוכנית הלימודים
- **היעדרויות** של חלק מהתלמידים וצוותי חינוך
- **ביטויי אלימות כלפי הסביבה** והתנהגויות סיכוניות כלפי עצמם

איתור התלמידים לתוכנית

25% איתור קבוצת מדאיגים - מדאיגים מאוד

לימוד

- אישי פלוס
- המקפצה האישית
- מרתונים

חברתי

- מכינת "צומחים מחדש"
- חאלו"ם 5 על 5

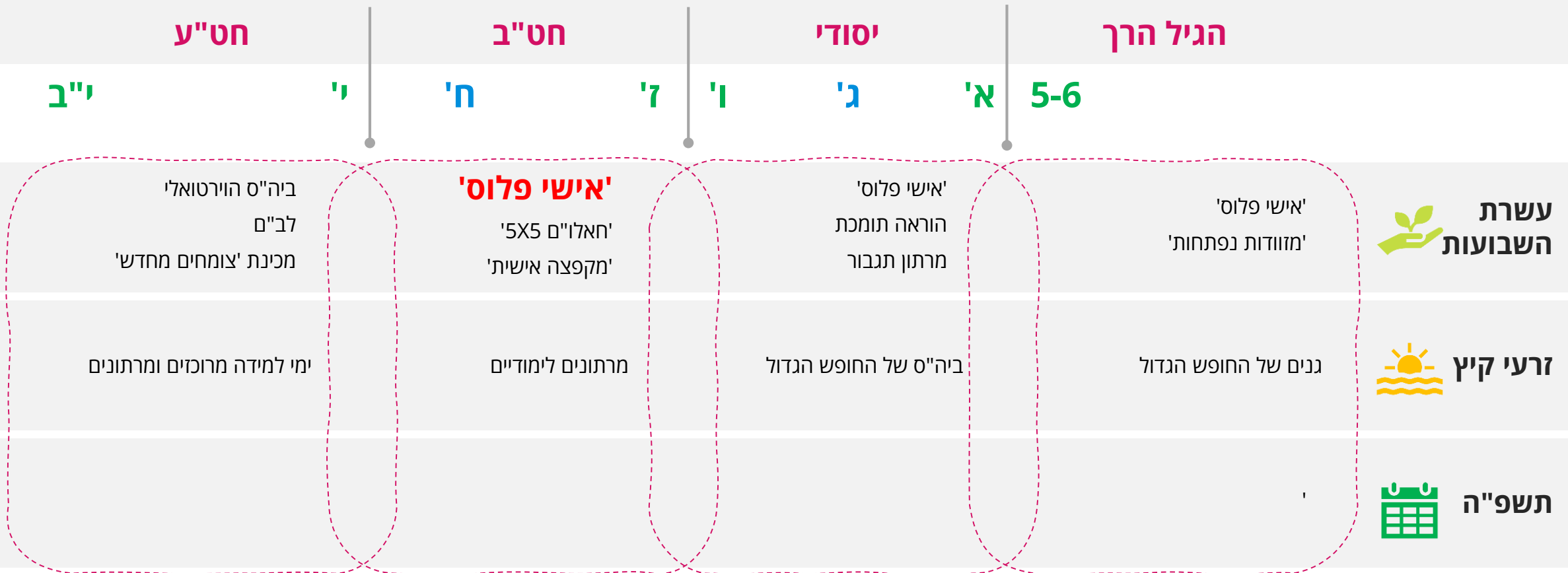

רגשי

צומחים מחדש במבט על

מיקוד ההתערבות **במעברים** בין שלבי הגיל ובכיתות בהן נדרשת **קפיצה לימודית משמעותית**

מועדי התוכנית

תחילת התוכנית - 10.3.24

סיומה בתום שנה"ל תשפ"ה

■ בשכבת א' – תחום השפה

■ בשכבת ו' – תגבור לימודי בתחומי ליבה

■ בשכבת ז' או ח' – אחד התחומים הבאים לבחירת המנהל/ת: שפה, מתמטיקה ואנגלית

הנחות עבודה

1. החלמה טבעית

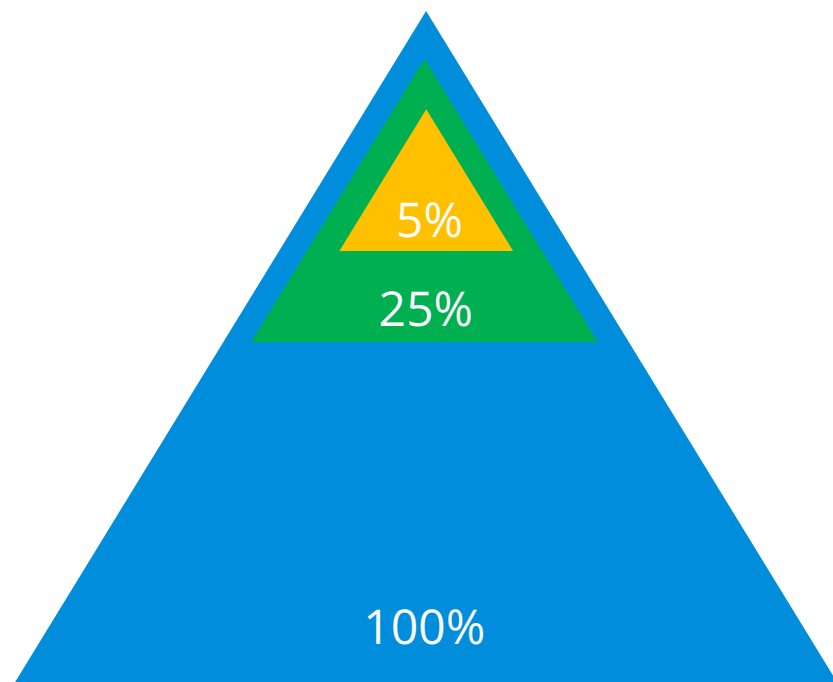
לכ־75% מהתלמידים וצוותי ההוראה תהיה "החלמה טבעית" מהמשבר ויכולת לצמצם את הפערים בכוחות עצמם או בתמיכה מינימלית. ההתמקדות בתוכנית היא ב־25% מהתלמידים שזקוקים **לתמיכה עצימה**.

2. גישה ועשייה מניעתית

מענה מיידי ימנע התפתחות פערים גדולים יותר בהמשך.

3. מיומנויות יסוד

הבנייה של **יסודות** לא ניתן לדחות לשלבים מאוחרים יותר

תוכנית "אישי פלוס" - עברית לכיתות ז-ח

הבניה של יסודות

עבודה ממוקדת על
מוקדי קושי
אורייניים תוך
הטמעת חשיבה
מטה-קוגניטיבית

מענה מידי

עשרה שבועות עד
סוף השנה

תמיכה עצימה

3 ש"ש
בקבוצה קטנה
ל-25% מתלמידי
הכיתה/השכבה

הדגשים לתהליך בחירת התלמידים ומיפויים

- שקלול מידע:

- **תפקודי התלמיד** (רגשיים, חברתיים ולימודיים) והישגיו בכיתה ז, **הישגיו במהלך השנה הנוכחית**;
- **התרשמות וחוות דעת המורים**, לרבות המורים מתחומי דעת אחרים (ופה חשוב לתת את הדעת אם הקושי במיומנויות האורייניות עולה בכל תחומי הדעת);
- **שאלונים אישיים** – אם ניתנו;
- **מבחן מיפוי ייעודי** מותאם רמת גיל

- מומלץ לא לשבץ לתוכנית תלמידים אשר ממילא מקבלים מעטפת קידום ותמיכה באמצעות משאבים אחרים.
- אין לשבץ לתוכנית תלמידים שהקושי שלהם מבוסס על בעיות של ביקור סדיר.
- מטרת המיפוי אינה רק איתור תלמידים "חלשים", אלא גם אבחון מוקדי הקושי.

איתור התלמידים לתוכנית

25% איתור קבוצת מדאיגים - מדאיגים מאוד

לימוד

חברתי

רגשי

איתור מוקדי קושי

שטף קריאה / הבנת הנקרא / כתיבה / אוצר מילים / ?

פרופיל אורייני של קוראים

חולשה בתהליכי הקריאה הבסיסיים

פרופיל אורייני:

- ✓ קושי ברכישת הקריאה ושטף קריאה
- ✓ כישורי שפה טובים

תלמידים מיומנים

פרופיל אורייני:

- ✓ שטף קריאה
- ✓ כישורי שפה טובים

תלמידים אלה יבלטו בכך שהם יצליחו להפגין הבנה טובה אם יקראו להם את הטקסט, ישתתפו בשיח האורייני, תלמידים אלה יזדקק לתוכנית התערבות העוסקת בקידום שטף הקריאה

תלמידים אלה ייהנו מקריאה ויקראו באופן תדיר יוכלו להפיק משמעות מקריאה לצורכי למידה ישתתפו באופן פעיל בשיח האורייני

poor

תשתיות קריאה

תשתיות קריאה

good

חולשה שפתית לצד חולשה בתהליכי הקריאה הבסיסיים

פרופיל אורייני:

- ✓ קושי ברכישת הקריאה ושטף קריאה
- ✓ קושי בהבנה והבעה מילולית

חולשה שפתית

פרופיל אורייני:

- ✓ מיומנויות קריאה בסיסיות טובות
- ✓ קושי בהבנה והבעה מילולית

תלמידים אלו יזדקקו לתוכנית התערבות אינטנסיבית העוסקת בקידום שטף הקריאה וגם בפיתוח שפה וידע לשוני

תלמידים אלו יזדקקו לתוכנית התערבות העוסקת בפיתוח שפה וידע לשוני, הרחבת אוצר מילים וידע עולם

good

תשתיות שפתיות

poor

מתקשים בפענוח והבנה

- תלמידים עם קשיי פענוח וקשיים בהבנת הנקרא

מתקשים בהבנה

- תלמידים עם קשיים בהבנת הנקרא בהיעדר קשיי פענוח ברמת המילה

מבינים תקינים

- תלמידים עם יכולת פענוח ויכולת הבנת הנקרא תקינה

שטף קריאה

רהיטות הקריאה ואיכותה מן הבחינות האלה:

- דיוק
- קצב
- הנגנה
- הבנה

מיפוי מוקדי הקושי

לפניכם קטע. הוסיפו את סימני הפיסוק המתאימים: נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות אפשרו לתלמידים לקרוא לעצמם את הקטע בקריאה דמומה בטרם יפסקו אותו. בהמשך תוכלו לדרוש מהתלמידים לקרוא את הקטע כדי לעמוד על שטף הקריאה.

סקר שערכה הסתדרות המורים בקרב תלמידי חטיבות ביניים העלה כי רוב התלמידים מתנגדים לתלבושת אחידה רבים מהם מוצאים דרכים לעקוף את התלבושת שנכפתה עליהם מחנך באחד מבתי הספר בארץ טוען תלמידים המחפשים דרך לבטא את ייחודם תמיד ימצאו לעצמם נתיב יצירתי מהו אותו נתיב יצירתי תלמידים מוצאים דרכים שונות לבטא יצירתיות מכנסיים בסגנונות שונים ונעליים בעלות צורה מיוחדת הם לובשים גופיות בצבעים מגוונים מתחת לחולצה ולעתים אף מוסיפים לבגדים אביזרי אופנה

לפניכם טקסט, קראו אותו לעצמכם. שימו לב לסימני הניקוד ולסימני הפיסוק לאחר מכן, קראו את הטקסט בקול. הקפידו על קריאה שוטפת ומדויקת.

מאחורי השער

חיים נחמן ביאליק
בתי־יונים הוֹמִיָה,
בתי־יונים בְּהִירָה,
נַחְתָּנִי בָיִם
על כִּנְפֵי הַסִּירָה
וְתוֹלִיכֵנִי
לְאֶרֶץ הַבְּחִירָה.
הוּי, אֲמָרוּ, הַגְּלִים,
הַדְּגִים בְּמִצּוֹלָה,
אִיךָ אָבֵא בְּשַׁעֲרֵי
אֶרֶץ הַסְּגָלָה,
וּמִפְתָּחֵי שְׁבוּר,
וְהַדְּלַת נְעוּלָה?
אֵין קוֹל וְאֵין עוֹנָה -
וְיֹנָה עִם נֶעַר
עֵדִין מִתְדַפְּקִים
עַל דְּלַת הַשַּׁעַר.

הנחתה אתי

מים עמוקים

חיים נחמן ביאליק מתרגם, עורך ומור התרבות העברית הלאומי".
ביאליק ייסד הו הביניים בעברית והתיישב בתל א הציבור והתרבות ביתו משמש מוזי
בשיר "מאחורי ה יונה מלווה את הנ הבחירה" עשוי ל או את האני האי ביטוי של געגוע ל העצום של ים ושנ געגוע לארץ ישראל

מדינת ישראל
משרד החינוך
ראמ"ה
הרשות הארצית
למדידה והערכה בחינוך

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול
של טקסט
מנוקד

מדינת ישראל
משרד החינוך
ראמ"ה
הרשות הארצית
למדידה והערכה בחינוך

משימות ההבעה שבעל-פה

קריאה בקול
של טקסט
מנוקד

הבנת הנקרא

- איתור מידע ואחזור
- פרשנות והיסק
- הערכה ביקורתית
- איתור וניסוח רעיון מרכזי
- סיכום טקסט
- מיזוג מידע

סקר שערכה הסתדרות המורים בקרב תלמידי חטיבות ביניים העלה כי רוב התלמידים מתנגדים לתלבושת אחידה. רבים מהם מוצאים דרכים לעקוף את התלבושת שנכפתה עליהם. מחנך באחד מבתי הספר בארץ טוען: "תלמידים המחפשים דרך לבטא את ייחודם תמיד ימצאו לעצמם נתיב יצירתי". מהו אותו נתיב יצירתי? תלמידים מוצאים דרכים שונות לבטא יצירתיות: מכנסיים בסגנונות שונים ונעליים בעלות צורה מיוחדת. הם לובשים גופיות בצבעים מגוונים מתחת לחולצה ולעתים אף מוסיפים לבגדים אביזרי אופנה.

על פי הקטע, שאלו את התלמידים 3-4 שאלות עוגן שיוכלו להעיד על מוקדי קושי אפשריים בתחומי השפה השונים. הינה שאלות לדוגמה:

- 1. ספרו לי במה עוסק הקטע.**
- 2. כתבו את הרעיון המרכזי של הטקסט.**
- 3. הסבירו את המשפט "רבים מהם מוצאים דרכים לעקוף את התלבושת שנכפתה עליהם".**
- 4. מה דעתכם על תלבושת אחידה. נמקו את דעתכם.**
- 5. לפניכם תמונה. האם היא משקפת את דברי המורה?**

מיפוי מוקדי הקושי

- אילו נקודות התחדדו בעקבות הקריאה של הטקסט המפוסק לעומת הטקסט שאינו מפוסק?

- איזה מידע מספקת לנו כל שאלה ובאיזה תחום: שטף קריאה, הבנה הנקרא, יכולות כתיבה, הבנת הנשמע וכדומה?

- דרכי העבודה יהיו מגוונות וישתנו מקבוצה לקבוצה: כל תלמיד יקרא את הטקסט ויעבוד בשקט בפינה / המשימה תיעשה בקבוצה תוך קיום שיח משותף בעל פה.

- **משאבי התלמיד מוגבלים.** המורה תבחר את השאלות שעשויות לספק את המידע המדויק ביותר על מוקדי הקושי. יש לשאול את עצמנו כל הזמן – מדוע בחרתי בשאלה זאת, איך היא מקדמת אותי, מה ייחשב כהצלחה, האם אני יודע מה עליי לקדם בעקבותיה.

מתקשים בפענוח והבנה

- תלמידים עם קשיי פענוח וקשיים בהבנת הנקרא

מתקשים בהבנה

- תלמידים עם קשיים בהבנת הנקרא בהיעדר קשיי פענוח ברמת המילה

מבינים תקינים

- תלמידים עם יכולת פענוח ויכולת הבנת הנקרא תקינה

משאבים להוראה

כל המשאבים נמצאים בעמוד "אישי פלוס - הוראה בקבוצות קטנות" שבפורטל הפדגוגי:

נושא	משאבי הוראה ותרגול
קריאה בקול והפקת משמעות	<u>מבנית קריאה בקול</u>
הבנת הנקרא – מיקוד בממדי ההבנה השונים	<u>שאלה של טקסט</u>
הבנת הנקרא – תרגול טקסטים	<u>יחידות הוראה והערכה</u>
הבנת הנקרא – מיומנויות ממוקדות	<u>טקסטים להוראה ולתרגול</u>
כתיבה	<u>מטלות כתיבה</u>

אישי פלוס הוראה בקבוצות קטנות

תוכנית "אישי פלוס" - מסמכים והנחיות | הוראה מתוקשבת | יחידות הוראה והערכה - הבנת הנקרא | יחידות הוראה | משימות הבנת הנקרא | מצגות על-פי נושאים לחטיבת הביניים | מבחני מיפוי

עברית: הבנה, הבעה ולשון

חטיבת ביניים

- נושאים ומיומנויות
- שלהב"ת
- מבחנים ומשימות
- מאמרים
- הרעיון שלי
- מעגל השנה
- אישי פלוס הוראה בקבוצות קטנות
- פדגוגיה עברית
- חטיבה עליונה
- למידה בחירום

חזרה לראש הדף

תוכנית "אישי פלוס" - מסמכים והנחיות

מכתב למורים

ממיפוי לתוכנית עבודה - מצגת למורים

חזרה לראש הדף

הוראה מתוקשבת

קיוון העברית - סביבות מתוקשבות

משולחן המפמ"ר

מה חדש?

הדרך הקצרה ל...

- תחומי דעת - למידה
- מאגר יחידות הוראה מתוקשבות
- מעגל השנה
- מאגר ההקלטות
- למידה משולבת דיגיטל

יחידות הוראה והערכה - הבנת הנקרא

- < יחידת הוראה: הטענה המרכזית לתלמיד | מדריך למורה
- < יחידת הוראה: אחזור מידע בטבלה לתלמיד | מדריך למורה
- < מה בין טענה מרכזית לטענות אחרות? לתלמיד | מדריך למורה
- < נסיבות השיח לתלמיד | מדריך למורה

הטענה המרכזית

קראו את שלושת הטקסטים שבנספח, וענו על השאלות הבאות.

א. היכן במאמר מופיעה הטענה המרכזית?
מלאו את הטבלה ונסחו את המסקנה לגבי מיקום הטענה המרכזית בטקסט.

מהי המסקנה?	תחבורה חברה וסביבה	לצלם את הטבע, לשמור על הטבע	העיסוק בספורט

ב. באיזו מידה הטענה מנוסחת בטקסט במפורש (מפורשת גלויה, בלתי מפורשת)?
מלאו את הטבלה ונסחו את המסקנה לגבי אופן ניסוח הטענה המרכזית בטקסט.

מהי המסקנה?	תחבורה חברה וסביבה	לצלם את הטבע, לשמור על הטבע	העיסוק בספורט

טקסטים לתרגול - ממדי ההבנה

משימה	שם המשימה	החטיבה	עמוד
איתור מידע			
משימה 24	מי יכול להרשות לעצמו להיות חולה	חטיבה ו	90
פרשנות והיסק			
משימה 2	קסדת האופניים	חטיבה א	18
משימה 7	מוצרי צריכה ומוצרים בני קיימה	חטיבה ב	38
משימה 8	עיט זהוב	חטיבה ב	40
משימה 13	רש"י לא יצא מדעתו	חטיבה ג	56
משימה 17	מי שמלכלך - שינקה	חטיבה ד	68
משימה 18	נוער הולך ונעלם	חטיבה ד	70
משימה 19	שרשרת מזון, מארג מזון, פירמידת מזון	חטיבה ה	76
משימה 22	מערכת בתי המשפט בישראל	חטיבה ה	82
משימה 32	השפעת הדפוס	חטיבה ח	94
משימה 33	האם מצלמה יכולה לשקר	חטיבה ח	116
משימה 44	זיהום אוויר: CO וגזים אחרים	חטיבה יא	150
משימה 45	לוח השנה העברי	חטיבה יא	153
הערכה וביקורת			
משימה 42	כשהנערים שרים - סקירת סרט	חטיבה י	142
איתור מידע + פרשנות והיסק			

שאלה של טקסט הבנה והבעה

בקיוון העברית - סביבות דיגיטליות

מפדגוגיה של הוראה לפדגוגיה של למידה

"...עיקרה של ההוראה אינו במה שהמורה עושה,
אלא במה שהוא גורם לתלמידים לעשות".
פרקינס

המורה צריך להחזיק בשתי תודעות:
○ התודעה של המורה – הוראה
○ התודעה של התלמיד – למידה

להחזיק בתודעה לא רק את מה
שהמורה עושה, אלא גם את מה שהוא
גורם לתלמיד לעשות.

לומד עצמאי

חוסן אורייני

כשתלמידים מקבלים משימה הדורשת כישורים אורייניים

יודעים לבחור בדרכים
ובאסטרטגיות שיכולות
לסייע להם

יודעים לזהות מה
קשה להם

אחראים על המשימה
מתחילתה ועד סופה

יודעים לנהל את הלמידה
שלהם: זמן, תעדוף
וכיוצ"ב

מסוגלים להתמודד
לבדם עם חומר המותאם
לגילם ולרמתם

יודעים לשאול שאלות

היכולת של הלומד להתמודד בכוחות עצמו עם מטלות הדורשות מגוון של כישורים אורייניים, ולהיות בעל הכוונה עצמית ומסוגלות עצמית להתמודד עם טקסטים דבורים וכתובים. בתוך כך על הלומד לבצע בעצמו את המטלות מתחילתן ועד סופן, לדעת לזהות קשיים ולשאל שאלות רלוונטיות שעשויות לקדם אותו בביצוע המשימה.

(עמיר, 2022)

פדגוגיה של למידה המקדמת חוסן אורייני

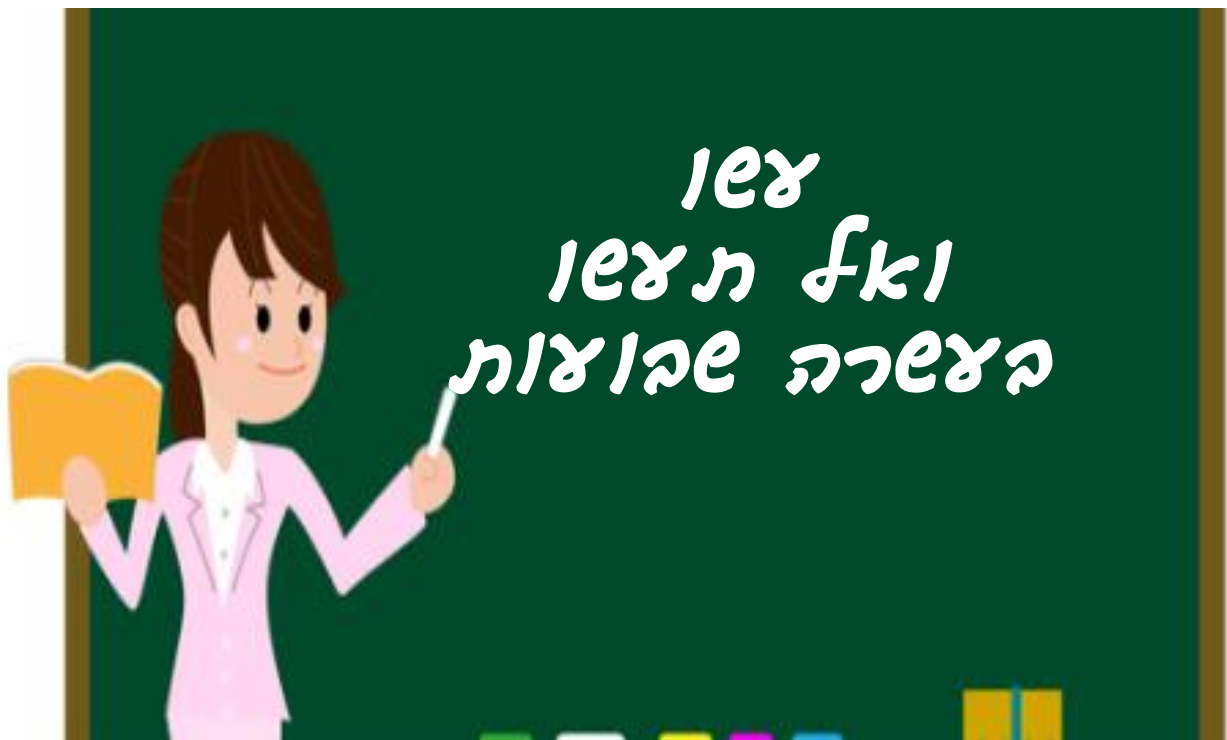
• העבודה עם התלמידים תיעשה תוך קידום שיח מטה-קוגניטיבי המפתח חוסן אורייני:

בין מה למה התלבטת? איך התמודדת עם הקושי? ראיתי שדיללת על השאלה – למה החלטת לדלל? מה בדרכך כלל אתה עושה כשאתה נתקל בקושי? מה תעשה בפעם הבאה כשתיתקל בשאלה כזאת?

• השיח ינוע בשני צירים: ציר התוכן וציר המטה-קוגניציה:

מדוע את חושבת שלאט הטענה המרכזית, מה סיוע לך לזהות אותה? איזה מבין שני הסיכומים שקראת מוצלח יותר בעיניך, מדוע? איזה מבין שני המאמרים שכנע אתכם יותר, מה הפך אותו למשכנע יותר בעיניכם?

• יש להימנע מהוראה המבוססת "טיפים" וממתן תבניות קבועות לעבודה ולחשיבה.

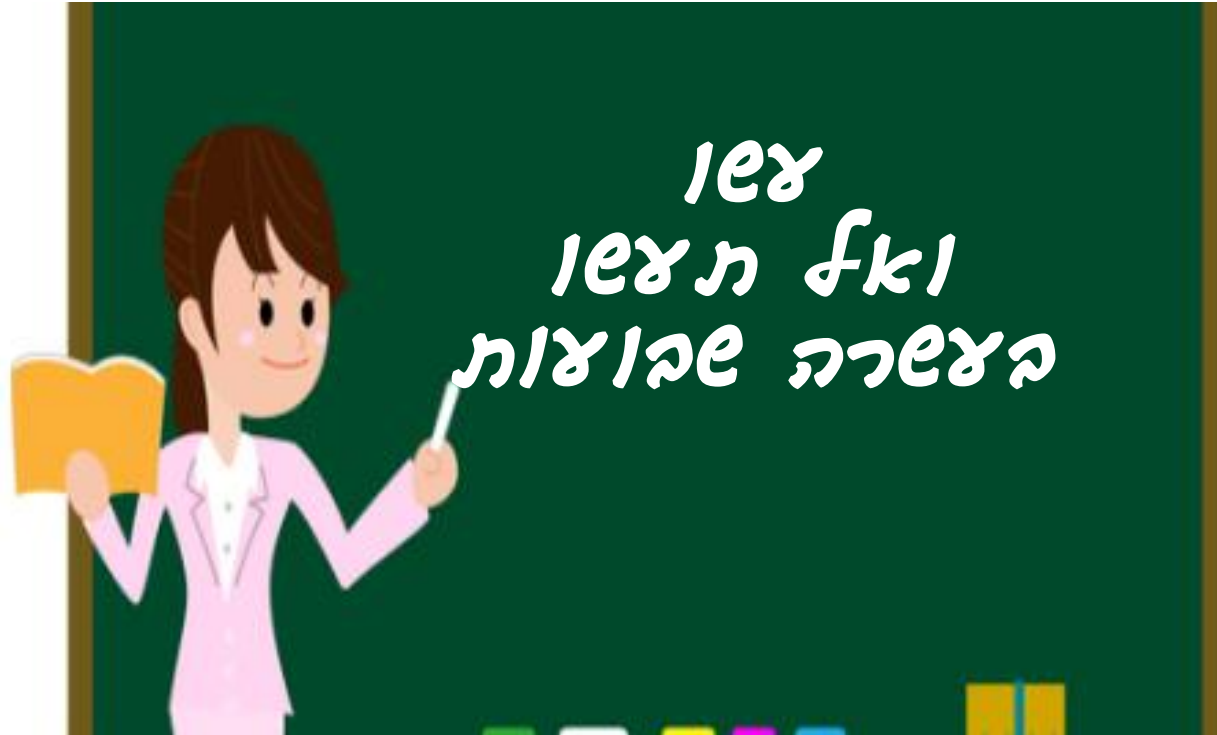

אל "תרדפו" אחר תוכנית הלימודים של הכיתה - בנו תוכנית לימודים ייעודית לתלמיד או לקבוצה.

אל תשלימו עם התלמידים את שיעורי הבית ואל "תכינו" אותם למבחן המחצית הקרוב - קבעו יעדים ומדדי הצלחה ייעודיים לתלמיד או לקבוצה.

עסקו במיומנויות מרכזיות, בשאלות "עוגן" וב"אבנים הגדולות"

בנו תוכנית "צנועה" לעשרה שבועות. בהתאם
לפרופיל האורייני בחרו 1-3 מוקדים לעבוד
עליהם.

קבעו יעדים צנועים להערכת התקדמות:
נוכחות סדירה, שיפור בתחושה ובביטחון
של התלמיד, הצלחה בביצוע משימות
אורייניות על פי מוקדי הקושי.

שאלו שאלות ואל תמהרו לספק תשובות.

בכל שיעור ביטוי לקריאה, לכתיבה, לדיבור
ולהאזנה. מומלץ לסיים כל שיעור בכתיבה
רפלקטיבית

בחירה: טקסטים לקריאה, נושאים לכתיבה

צוות הדרכה - הפיקוח על הוראת העברית

מחוז	שם	טלפון
דרום	רונית סגמן	052-6689095
תל אביב	נעמה סולומון	054-4641515
מרכז	ד"ר עליזה עמיר	052-3529006
מנח"י - ירושלים	רותי אויזרת	054-4885505
חיפה	רוית אסרף	050-8441768
צפון	עדי זקר	052-4488125
התיישבותי	אביגיל סער	052-4267692

חינוך מיוחד
כנרת שמואלי
054-4430831

חינוך חרדי
אורית רוזנמן
050-6380368

מדינת ישראל
משרד החינוך

צומחים

מחדש

אישי פלוס
עברית עי"ס

בהצלחה

